אמות על ו' ואותן בדק באלכסון כדי שימלא יפה את המתים שאם

זה נמשך לפנים מזה או שהאחד מן המתים קלר והאחד ארוך הרי

כילד ו' על ו' הוי ח' אמות וב' חומשין ה' על ה' הוי אלכסונן אמתים

וה"ה לד׳ אמות על שש הוי אלכסון

אמתים דמאי שנא ה' על ה' מארבע

אמות על ו' אידי ואידי חד שיעורא

הוא הלכך אלכסון שניהן שוה ואידך

מערה לא תבדק באלכסון כדלקמן הרי

סי למה בחלל המערה א"ל לבדוק

שאין קוברין אלא בכותלים. ובספרים

כתוב כדחמר רב הונח וחח:ו בחלכסונח

דאמר לעיל כי חרותא הכא נמי כו׳

וקשיא לי בה טובא חדא דהתם דרב

הונא בריה דרב יהושע הוא ולא הוה

קרי ליה גמרא רב הונא סתם ועוד

לא הזכיר למעלה לשון אלכסון אלא

חרותא והגמרא אין דרך לשנות את

הלשון ועוד מה ראיה לריך להביא

משם הלא אין דומה מדידת אלכסון

לכוכים דעבידה כי חרותה כרחוק

מזרח ממערב ועוד הא אוקימנא

דברותה הוא ואמאי מייתי ראיה

מברותא ואומר אני ששיבוש הוא אלא

משום דאמרן לעיל [שם] גבי מילתא דרב

הונא בריה דרב יהושע כדאמר רב

שישא בריה דרב אידי בניפלי הכא נמי

כו׳ לכך טעו וכתבו גם בכאן אלל

דברי רב שישא בריה דרב אידי כדאמר

רב הונא כו' ושיבוש הוא: יי ומקשינן אי

הכי כיון דמלרכת ליה לבדוק באלכסון

גם מערה שניה שחוץ לחלר יבדוק באלכסון והוו להו אכתי כ"ב. ומשני

חדא באלכסונא הוא דמחייבין ליה

אבל לא החמירו כל כך לבדוק גם

השניה באלכסון מאחר דבראשונה לא

נקל למלוא כולן באלכסון ואלכסון של ד' אמות על ו' הרי ח'

פג. כלאים פ"ה מ"ב עירובין בג. ג) קדושין פא., ד) שם ערכין כה., ס) [צ"ל כין, ו) [שייך לע"א], ו) בס"י איתא

לנוולו, ה) רש"ל מ"ו ורש"ח

כתב דל"ל רע"ג אמות וה"ט ואלבע קטנה על רע"ג אמות

א א מיי פכ״ח מהל׳ א מייי על היו ניטר מכירה הל' א סמג עשין טוש"ע ח"מ סי' ריח

מנפים הפים סמת עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף א: ב ב מיי' שם טוש"ע שם :סעי

ל נ מיני שם הורה ד ג ג מייי שם הנכה ד טוש"ע שם סטיי ו: ד מייי פ"ד מהלי ערכין הל' ז סמג עשין קלא: ה ה מיי שם הלכה יג:

רבינו גרשום

ורב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם מתני' דנזירות אמו לעולם מוני דורות דקתני בודק ממנו ולהלן כ' אמה ר' שמעון היא. ודקשיא לך אי ר"ש כ"ב הויין: הכא במאי עסקינן. הויין: הכא במאי עסקינן. דבחדא מן המערות איכא כוכין דניפלי ולא צריך כולי האי דהם מושכבין בשש אמות ולא צריך חי לבדוק במערה ולכ' אמה סליק חשבון משלם ו" סליק חשבון משלם הי אמות מן המערה שביק בניפלי ו' מן החצר וחי אמות מאידך מערה של אידך צד מן החצר הרי מערה בניפלי מוקמת לה מערה בניפלי מוקמוו לה אידך מערה נמי בניפלי מוקמת לה אכתי בצר להו מכ' אמות ותמניסרי הויין ואכתי מתני לא ר"ש . היא: ומשני חדא בניפלי אמרינז וכו׳: למימרא דר״ש אית ליה רואין דהכי קתני ברייתא דלעיל ורבנן לית להו רואין והא אפכא שמעי׳ להו. דתנן כרם הנטוע על פחות מד׳ אמות בין שורה לשורה אמות בין שוות לשוות ר' שמעון אומר אינו כרם. ומותר להביא זרע אחר לשם וחכ"א כו'. קשיא לשם וחכ"א כרי. קשיא וכרי. דר"ש אדר"ש לא קשיא התם משום הכי לית ליה רואין גבי כרם משום דלא נטעי אינשי כרם אדעתא למיעקר. וכיון דנטועה היא בפחות מד אינו חשיב כרם ומותר להביא זרע לשם דלא נטעי לה כלל למיעקר אבל גבי בריי׳ דכוכין להיכא דמצאן רצופין ודאי לאו דעתייהו דאינשי לשבוקינהו הכי. דזמנין דמתרמי ליה בין השמשות של ערב שבת ומקרי וקברי ולאו אדעתייהו למשבקינהו הכי ומשכונת קברות הוא ושוב אירע טרדא ולא ושוב אירע טרדא ולא פינו ומשום הכי רואין כאילו אינן ובודק וכי תימא ה"נ איכא למימר גבי כרם דזימנין דנטע להו אהדדי ולאו אדעתיה דנוטע למישבקינהו הכי: דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא. לגבי ברייתא היכא דמצאן רצופין משום

הכי לית להו רואין דכיון הכי לית להו רואין דכיון דמינוול המת לא מיקרי קבר לדעת רבנן דמי חפר ליה והיכי מתרמי דהתם קברו להו ולית להו

שכונת קברות ולא צריך למיבדק דהואיל דרצופין

הכא במאי עסקינן בניפלי. אין לפרש דלא חששו לבדוק במערה שניה אלא עד כ׳ דלא החמירו כולי האי לבדוק רק למערת הנפלים מדפריך בתר הכי מדהך בניפלי הגך נמי בניפלי משמע דאותו שמלא מוקמי בניפלי וקשה דהא קתני מארבע אמות ועד ח׳

ומערת נפלים אינה אלא ו"א ול"ל דאף על גב דרישה היירי בגדולים מכל מקום הא דקתני ובודק ממנו ולהלן כ׳ איירי בניפלי ולא קאי ארישא:

הדרן עלך המוכר פירות

בית כור עפר. נראה דנקט דאפי׳ לרבותא עפר הכי פחות מי' טפחים נמדדיו עמה ולא כמו שפירש הקונטרס דאי לא אמר ליה עפר אלא בית כור סתם :ביעוב:

המקדיש שדהו. פיי נקונט׳ דלא גרסינן בשנת היובל דבשנת היובל עלמה פליגי רב ושמואל בפרק אין מקדישין (ערכין דף כד. ושם) ומיהו ברוב ספרים גרסינן התם בסדר המשנה בשנת היובל וי"ל דבשנת היובל משמע שפיר שנה שאחר היובל ולא שנת חמשים ממש מדלא קתני בשנת היובל עלמה כדקאמר בפלוגמא דרבושמואל ואע"ג דכתיב בשנת היובל ישוב השדה וגו' והתם ע"כ בשנת היובל עלמה יש לחלק ∘דלשון תורה לחוד דקרא לאו אורחיה לכתוב עלמה והתם נמי יליף רב מדכתיב ואם משנת היובל ושנת היובל בכלל ופריך ליה שמואלי מי כתיב משנת היובל:

רב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם ר"ש היא והב"ע בניפלי ומדהא בניפלי הא נמי בניפלי תמנִי סְרי הויין חדא בניפלי אמרינן תרתי בניפלי לא אמרינן ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דר"ש אדר"ש 🌣 (דתניא) יכרם הנמוע על פחות מארבע אמות ר"ש אומר אינו כרם וחכמים אומרים הרי זה כרם ורואין את האמצעים כאילו אינן קשיא דרבנן אדרבנן וקשיא דר"ש אדרבי שמעון דרבי שמעון אדר' שמעון לא קשיא ® התם לא נמעי אינשי אדעתא ליעקר הכא זימנין דמיתרמא ליה בין השמשות ומיקרי ומנחי ליה דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא כיון דמינול לא מקרי קבר התם מימר אמר הי מינייהו דשפיר שפיר ודלא שפיר ליהוי לציבי:

הדרן עלך המוכר פירות

האומר שלחבירו בית כור עפר אני מוכר לך יהיו שם נקעים עמוקים עשרה מפחים או סלעים גבוהיו י' מפחים אינן נמדדין עמה יפחות מכאן נמדדין עמה יואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה מפחים או סלעים גבוהין יותר מעשרה מפחים הרי אלו נמרדין עמה: גמ' יחנן התם יהמקדיש שדהו בשעת היובל נותן לו לבית זרע חומר שעורים

חמשים שקל כסף יהיו שם נקעים עמוקים י' מפחים או סלעים גבוהין י' מפחים אין

חולה כלוח: כב שישה בריה דכב הידי <mark>אמר.</mark> הך סיפא נמי ר"ש היא וכגון דהני שלשה מתים הוו ניפלי ומערה של נפלים ארכה שש ומערה השניה ח' אמה הרי כ' אמה: ומקשי' מההא בניפני כו'. והוה להו י"ח: חרי בניפני לא אחרי'. דדיו באחת לנפלים: ורמי דרבנן כו'. דלעיל לית להו רואים ולר' שמעון אית ליה רואין וגבי כרם איפכא שמעינן להו: מיקרי ומנה ליה. בין שאר הממים הנקברין כסדרן ואהדר איפנייה ושמא נאנס או שכח: לא נטעי אינשי אדעסא למיעקרא. מבינחיים הלכך לשם כרם נטע הכל וכיון דלא נטע כהלכתו לא חשיב כרם: אדעסא "לעלו. לחזור ולפנותו משם הלכך לגמרי נקברו לשם כולן ע"י הדחק באקראי בעלמא וכיון דאין זה מקומן לא חשבינן ליה שכונת קברות: כרם עביד איניש דנטע יוחר מכשיעור דקסבר דשפיר שפיר ודלא שפיר ליהוי לליבי. כלומר הנטיעה שתקלוט ותלליח תשאר ואותה שלא תלליח אעקור ויהיה לעלים לשריפה:

הדרן עלך המוכר פירות

האובר להבירו. כשיעור בית כור עפר אני מוכר לך דהיינו לפי חשבון סאמים בחצר המשכן דהיינו מאה על חמשים ומכאן צא וחשוב לבית כור ט"ו פעמים מאה על נ" שבית כור הוא חומר והוא עשרה איפות שנאמר (יחואאל מה) כי עשרת הבתים חומר וכתיב [שם] האיפה והבת תוכן אחד להן והאיפה שלש סאין נמלא בית כור ל' סאין ולאו מקום הראוי לורוע כור תבואה קאמר אלא לפי חשבון ששיערו חכמים כדפרישנא הכא ש (והוא בריבוע (כ) ארבע אמות חסר משהו פחות משליש רוחב אלבע ויתר על רובע כנ"ל): בית כור עפר. כלומר הראוי לוריעה אבל אם לא אמר עפר אפילו כולה סלעים הגיעו דשמא לבנות בית או למישטח בה פירי זבין ליה ויד לוקח על התחתונה. ונראה בעיני דבית כור קרקע אני מוכר לך אפי׳ כולו סלעים הגיעו: **נקעים**. בקעים חריצים ונעיצים: אי**ן נמדדין עמה**. אלא נותן לו בית כור שלם מקרקע חלק דכיון דעמוקים או גבוהין עשרה וכגון שרחבין ארבע על ארבעש דהוו מקום חשוב בפני עלמן אפילו לענין רשות היחיד דשבת אין דעתו של אדם לקנות שדה אחד ויהיה לו טורח כשתי שדות לחרוש ולזרוע בשני מקומות למעלה ולמטה כדמפרש בגמרא וקג.]: פחות מיקן. בגובה או בעומק: נמדדין עמה. דאין שדה בלא טרשים ונקעים פורתא ובטלי להו. ובגמרא נשםן מפרש דעד ארבע קבין בטילי בבית כור אבל טפי לא: **כבים כור**. משמע כמות שהוא בין סלעים בין עפר דהכי משמע כבית כור עפר ולא בית כור עפר ממש: **אפילו היו שם** נתעים עמוקים כו' נמדדין עמה. דלהכי אהני כבית כור לטפויי הני. ומיהו אי הוי יותר מד' קבין אין הלוקח מקבל דלהכי אהני מאי דאמר ליה עפר דראוי לחרישה חריעה בעינן. כן נראה בעיני: גבו׳ המקדיש שדהו בשעם היובל. בזמן שהיובל נוהג דאילו בזמן שאין היובל נוהג תנן בערכין דנפדה בשויו כדמנן [ערכין ס:] המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נוהג אומר לו את פחח ראשון כו' ובמקדיש שדה אחוזמו בתחלת היובל מיירי. ולא גרסינן בשנת היובל דפלוגתא דאמוראי היא בערכין וכד. המקדיש שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר כו': נו**תן לבים ורע**. קרקע הראוי לוריעה: ממשים שקל כסף. כדכתיב (ויחרם כו) ואם משדה אחותו יחדיש איש לה' והיה ערכך לפי זרעו זרע חותר שעורים וגו' והיינו בית כור:

למיבדק דהואיל דרצופיק היכי מיתרמי דמיקברי כי האי גוונא. אבל כרם איכא למימר דרואין את האמצעיים כאילו אינן משום דדרכייהו דאינשי לנטוע כרם רצופין. דמימר לנטוע כהם רצופין. דמימר
אמר. הנוטע הי מינייהו דשפיר. כלומר איזה מהן שיהיה טוב לצורך גפן אשבקהו: ודלא שפיר אשקליה לציבי בעלמא ומשום הכי אסור להביא זרע לשם דככרם דמי: הדרן עלך הבוכר פירות
אמר. הנוטע הי מינייהו דשפיר. כלומר איזה מהן שיהיה טוב לצורך גפן אשבקהו: ודלא שפיר אשקליה לציבי בעלמא ומשום הכי אסור להביא זרע להבי גמו הוי ולא כגופה של קרקע דמי: אי
האוטר לחבירו. מתם: בית כור עפר אני מוכר לך. משמע כעין שהוא ואפי היו שם נקעים וכרא. תנן התם. במסכת ערכין: המקדיש את שדהו בשעה שהיה היובל נוהג ורצה לפדות פודה בית כור היינו חומר [שעורים]
אמר ליה כבית כור עפר אני מוכר לך. משמע כעין שהוא ואפי היו שם נקעים וכרא. תנן התם. במסכת ערכין: המקדיש את שדה חיבל נוהג ורצה לפדות פודה בית כור היינו חומר שליה שקלים למים שנים ושקל ני
בחמשים שקל כסף כדכתיב אם משנת היובל יקדיש שדהו והיה ערכך לפי זרעו וגר דהיינו לכל שנה של יובל שמע מעודין היו מיים אין לה פונדיון והואיל ולא הוי דבר חשוב לא קפוד עליה כראמר
המם פונדיון שקל דהינו סלע דהוי די דינו רכל דינר ו' מעות הדי ב"ד מעות בסלע וכל מעה ב' פונדיון היי מיח מוך מלץ ופונדיון לפי השנים שהיו בידו שנאמר ונגרע מעוכך ומשום
המם פונדיון זה מה טיבו ווה שפודה הכור בנ' שקלים היינו אם פודה בשנה ראשונה של יובל אבל אם פודה לסוף חמש או י' פוחת לו הגזבר מן הפדיון סלע ופונדיון לפי השנים שהיו בידו שנאמר ונגרע מעוכך ומשום

ומנכע קטנה על דער אחות וה"ט ואלבע קטנה, ט [ארבעה על ארבעה רש"ש], י) [ל"ל מי כחיב בשנת משנת היובל כתיבו.

גליון הש"ם תום' ד"ה המקדיש כו' דלשוז תורה לחוד. כדמימס בחולין דף קלו ע״א:

הוהות הר"ח

נמרא לכ"ש אדר"ם (א) לא קשיא הכא זימנין וכו' ומיקרי ומנחי החם לא נטעי וכו' ליעקר דרבנן: רשב"ם ד"ה האומר וכו' והוא בריבוע רע"ד וטר והוא בריבוע דע"ו אמות חסר טפח פחות משהו והמשהו פחות מחצי רוחב אצבע ויתר על שליש כנ״ל:

מוסף רש"י

. כרם הנטוע על פחות מארבע אמות. שחין נין מארבע אמות. שחין פין שורה לשורה ד' לחות (ערובין ג:), אינג כרם. אלא יער ומותר בכלאים (דעיד פג.) ומותר לורוע לשם (ערובין ג:) והמכיא זרע לשם אינו לוחה משום לא תזרע לימו טוקס מטוס מו מוע כרמך כלחים ומותרין בחכילה (לעיל לז:). ורואין את האמצעים. הנטועים בתוך ריות הראוי להיות ביו שורה לשורה תורוריו גיו. באילו אינה. שורה בין שתי שורות רואין כאילו אינה והוו להו שש אמות בין שורה לשורה (דעיד דו:) דכל העומד ליעקר כעקור דמי וחומרא היא גבי כלחים (לעיל פג.).

הדרן עלך המובר פירות בשעת היובל. נזמן שהיונל נוהג, שכל שדה אחות פדיונו שוה מגזירת הכתוב אחת יפה ואחת רעה, אבל בזמן שאין התתת לעס, מכל כתמן שמין סיוכל נוחג נפדית בשויין (קדושין סא. וכעי"ז ערכין בה.). נקעים. כמין גומות

מוסף תוספות

י א. [ד]בכוכין דנפלי בפחות מיכן סגי, שהרי כוכיז יתכז להיות ד׳ . באורך הואיל וקטנים הם, שביניהם א"צ להיות אמה אלא לפי רוחב. ר"י מיגק. דמחח לזריעה הוא, והיינו לישנא דבית כור. ריטנ״א. ג. ונקט מתני׳ שנה ראשונה דמנין יובל משום ראשונה דמנין יובל משכחת דלא משכוות החדב חמשים סלעים בכור אלא כשמקדיש שנה ראשונה הוא סלע ופונדיון לשנה. ריטב״ה. ד. ולשון חכמים חוד (חולין קלז:). שם.